

BİR ŞİDDET MEKÂNI OLARAK AİLE VE KRİZLERİ

ÇALIŞTAYI – GENİŞLETİLMİŞ SONUÇ
BİLDİRGESİ ve SONUÇ RAPORU

11-12 Ekim 2025 Diyarbakır

Giriş

Aile içi şiddet, kadına yönelik şiddetin en görünmez ama en yaygın biçimlerinden biridir. "Bir Şiddet Mekânı Olarak Aile ve Krizleri" çalıştayı, aile kurumunun kadınlar açısından nasıl bir risk alanına dönüştüğünü tartışmak ve şiddet döngüsünün çeşitli toplumsal, ekonomik ve politik mekanizmalarla nasıl yeniden üretildiğini görünür kılmak amacıyla düzenlenmiştir.

Çalıştay komisyonunda yer alan ve katkı sağlayan; Rosa Kadın Derneği, Mimoza Kadın Derneği ve Star Kadın Derneği'ne teşekkür ederiz.

ŞİDDETİN TANIMLANMASI VE KAPSAMI

Çalıştay süresince şiddet, yalnızca fiziksel bir eylem olarak değil; ekonomik, psikolojik, dijital, kültürel ve politik boyutları olan çok katmanlı bir toplumsal sorun olarak ele alınmıştır.

- **Fiziksel şiddet:** Yaralama, öldürme, tehdit.
- **Psikolojik şiddet:** Manipülasyon, aşağılama, izolasyon, kontrol etme.
- **Ekonomik şiddet:** Kadının gelirine, mülkiyetine, çalışma yaşamına müdahale.
- **Dijital şiddet:** İzleme, tehdit etme, dijital zorbalık, özel hayat ihlali.
- **Kültürel/Toplumsal şiddet:** Geleneksel rollerin dayatılması, normatif baskı.
- **Politik şiddet:** Kadınların karar alma mekanizmalarından dışlanması.

Katılımcılar, aile yapısının bu şiddet biçimlerini kimi zaman görünmez kılan, kimi zaman ise üreten bir yapı olduğuna vurgu yapmıştır.

MÜCADELE STRATEJİLERİ

Çalıştayda geliştirilen kadına yönelik şiddetle mücadele stratejileri aşağıdaki başlıklarda özetlenmiştir:

1. Güçlü Dayanışma Ağları Kurmak:

Çalıştay sonucunda, kadın örgütleri, genç kadınlar, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları arasında **süreklilik arz eden, kapsayıcı ve yatay bir dayanışma mekanizmasının** oluşturulmasına karar verilmiştir. Bu mekanizmanın, kadınların deneyimlerini ve ihtiyaçlarını merkeze alan ortak bir mücadele zemini yaratması; bilgi, deneyim ve kaynak paylaşımını güçlendirmesi hedeflenmektedir. Dayanışma ağının, çok dilli ve hak temelli bir yaklaşımla işletilerek, şiddetle mücadelede hızlı müdahale, savunuculuk ve ortak eylem kapasitesini artırması amaçlanmaktadır.

2. Ailenin Kutsallığı Söyleminin Eleştirisi:

Çalıştay kapsamında, politik ve toplumsal düzeyde aileyi “kutsal” ve dokunulmaz bir alan olarak tanımlayan söylemlerin, aile içi şiddetin görünmezleşmesine ve normalleştirilmesine zemin hazırladığı vurgulanmıştır. Bu tür söylemlerin, şiddetin kamusal alanda tartışılmasını zorlaştırdığı; kadınların ve çocukların maruz kaldıkları hak ihlallerini dile getirmelerinin önünde yapısal bir engel oluşturduğu değerlendirilmiştir.

3. Şiddetle Mücadelede Yerelden Politikaya:

Yerel yönetimlerle yürütölen ortak çalışmaların kapsamı genişletilecek; belediyelerin kadın politikalarının güçlendirilmesine yönelik iş birlikleri derinleştirilecektir. Bu doğrultuda, belediyelerin toplumsal cinsiyet eşitliğini esas alan politika ve hizmet üretme kapasitelerinin artırılması, kadınlara yönelik şiddetle mücadelede yerel düzeyde önleyici ve koruyucu mekanizmaların yaygınlaştırılması hedeflenmektedir. Kadın danışma merkezleri, sığınaklar, psikososyal destek ve hukuki danışmanlık hizmetlerinin erişilebilirliğinin artırılması; yerel eşitlik birimleri ve kadın meclisleri gibi katılımcı yapılarla kadınların karar alma süreçlerine daha etkin katılımının sağlanması, öncelikli çalışma alanları arasında yer almaktadır.

4. Genç Kadınların Güçlendirilmesi:

Çalıştay bulguları doğrultusunda, üniversitelerde toplumsal cinsiyet eşitliği farkındalığını artırmaya yönelik çalışmaların yaygınlaştırılması gerektiği vurgulanmıştır. Bu kapsamda, genç kadınların akademik, sosyal ve kamusal alanlarda karşılaştıkları eşitsizlikleri görünür kılan atölye, panel ve eğitim faaliyetlerinin desteklenmesi; genç kadınların kendi deneyimlerini ifade edebilecekleri güvenli ve katılımcı alanların oluşturulması önem taşımaktadır. Ayrıca üniversite içi karar alma mekanizmalarında, öğrenci temsil yapılarında ve gençlik odaklı platformlarda genç kadınların aktif katılımının teşvik edilmesi, liderlik ve savunuculuk kapasitelerinin güçlendirilmesi, toplumsal cinsiyet temelli şiddetle mücadelede uzun vadeli ve dönüştürücü bir etki yaratacaktır.

5. Hak Temelli Yaklaşım:

Çalıştay kapsamında, kadınlara yönelik şiddetle mücadelede hak temelli bir yaklaşımın güçlendirilmesinin temel bir ihtiyaç olduğu vurgulanmıştır. Bu çerçevede, mevcut yasal mekanizmaların etkin ve bütüncül biçimde kullanılmasının sağlanması; kadınların hukuki hakları, başvuru yolları ve koruma mekanizmaları hakkında bilgiye erişiminin artırılması öncelikli hedefler arasında yer almaktadır. Ayrıca, kadınların adalete erişimini kolaylaştıracak danışmanlık ve yönlendirme hizmetlerinin yaygınlaştırılması, kolluk ve ilgili kurumlarla iş birliği içinde koruyucu ve önleyici mekanizmaların güçlendirilmesi; kadınların şiddetten uzak, güvenli ve onurlu bir yaşam hakkını destekleyen yapısal düzenlemelerin hayata geçirilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

6. Kriz Dönemlerinde Şiddetin Artışı:

Çalıştayda, ekonomik krizler, işsizlik, politik çatışmalar ve toplumsal belirsizlik dönemlerinin, aile içi ve toplumsal şiddetin artışında belirleyici bir rol oynadığı ortak bir tespit olarak ortaya konmuştur. Bu tür kriz koşullarında, kadınların bakım yükünün artması, güvencesizleşme ve destek mekanizmalarına erişimin zorlaşması, şiddeti derinleştiren başlıca etkenler arasında değerlendirilmiştir. Bu nedenle, kriz dönemlerine özgü, önleyici ve koruyucu nitelikte özel müdahale modellerinin geliştirilmesi; yerel yönetimler, sivil toplum ve ilgili kamu kurumları arasında koordinasyonu güçlendiren, kadın odaklı ve hak temelli yaklaşımların hayata geçirilmesi önerilmiştir.

Politika Önerileri

1. “AİLE VE KRİZLERİ: SİSTEMATİKLEŞEN ŞİDDET” BAŞLIKLİ ONLINE ATÖLYELER:

2026 yılı Ocak ayı itibarıyla, Kadın Zamanı Derneği’nin yürütücülüğünde, çalışmaya katılan kadın derneklerinin katılımıyla “Aile ve Krizleri: Sistematiğeşen Şiddet” başlığı altında dört çevrim içi (Zoom) toplantı düzenlenmesi önerilmektedir. Bu toplantılar aracılığıyla, kriz dönemlerinde aile içinde sistematiğeşen şiddet biçimlerinin çok boyutlu olarak ele alınması; saha deneyimlerinin, iyi uygulamaların ve savunuculuk stratejilerinin paylaşılması hedeflenmektedir. Sürecin, ortak bir analiz zemini oluşturması ve yerel ile ulusal düzeyde yürütülecek şiddetle mücadele politikalarına katkı sunacak çıktılar üretmesi amaçlanmaktadır.

2. KOORDİNASYON KURULMASI:

Şiddetle mücadele alanında çok dilli çalışmayı esas alan dört dernek arasında kurumsal ve sürdürülebilir bir koordinasyon mekanizmasının oluşturulması önerilmektedir. Bu koordinasyonun, farklı anadillere sahip kadınların şiddet karşısında bilgiye, destek hizmetlerine ve başvuru mekanizmalarına eşit erişimini güçlendirmesi hedeflenmektedir. Ortak veri paylaşımı, deneyim aktarımı ve savunuculuk faaliyetleri yoluyla, dil temelli engellerin azaltılması; yerel ve ulusal düzeyde kadınlara yönelik şiddetle mücadele politikalarının kapsayıcılığının artırılması amaçlanmaktadır. Bu yapının, çok dilli ve hak temelli hizmet sunumunu güçlendiren bir iş birliği modeli olarak yaygınlaştırılması önem arz etmektedir.

3. DENEYİM AKTARIMLARI:

Yerel yönetimlerle daha güçlü ve sürdürülebilir bir ilişkinin kurulabilmesi amacıyla, sivil toplum örgütleri arasında birikmiş deneyim ve iyi uygulama örneklerinin yerel yönetimlerle sistematik biçimde paylaşılmasının planlanması önerilmektedir. Bu kapsamda, çalıştaylar, ortak toplantılar ve bilgi paylaşım mekanizmaları aracılığıyla, kadınlara yönelik şiddetle mücadelede sahadan edinilen deneyimlerin belediyelerin politika ve hizmetlerine entegre edilmesi hedeflenmektedir. Deneyim aktarımının, yerel düzeyde daha kapsayıcı, erişilebilir ve hak temelli hizmet modellerinin geliştirilmesine katkı sunacağı değerlendirilmektedir.

4. 25 KASIM KADINA YÖNELİK ŞİDDETE KARŞI ULUSLARARASI MÜCADELE GÜNÜ KAPSAINDA ÇALIŞTAY:

25 Kasım Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Haftası kapsamında, katılımcı belediyelerin öncülüğünde, sivil toplum örgütleri, kadın örgütleri, meslek odaları ve ilgili kamu kurumlarının dâhil olacağı daha geniş katılımlı bir şiddetle mücadele çalıştayının planlanması önerilmektedir. Bu çalıştay aracılığıyla, yerel düzeyde mevcut uygulamaların değerlendirilmesi, ihtiyaç ve boşlukların tespit edilmesi ve çok paydaşlı, hak temelli ortak eylem planlarının oluşturulması hedeflenmektedir. Etkinliğin düzenli ve sürdürülebilir bir iş birliği zemini yaratacak şekilde kurgulanması önem taşımaktadır.

5. ULUSLARARASI ÇALIŞTAY DÜZENLEMESİ:

Yerel yönetimlerin 2026 yılı Mart ayı içerisinde, kadına yönelik şiddetle mücadele alanında farklı ülkelerden iyi uygulama ve politika deneyimlerinin paylaşılacağı uluslararası bir çalıştay düzenlemesi önerilmektedir. Bu çalıştayda, kadın örgütlerinin aktif katılımıyla saha deneyimlerinin, savunuculuk pratiklerinin ve yerel düzeyde geliştirilen modellerin aktarılması; uluslararası deneyimlerin yerel politikalara uyarlanabilirliğinin tartışılması hedeflenmektedir. Etkinliğin, yerel yönetimlerin toplumsal cinsiyet eşitliği politikalarını güçlendiren ve ulusötesi dayanışmayı destekleyen bir öğrenme ve iş birliği zemini oluşturması amaçlanmaktadır.

6. DİJİTAL VERİ TABANI OLUŞTURMAK:

Şiddetle mücadele alanında ortak öğrenme ve savunuculuk kapasitesini güçlendirmek amacıyla, Kadın Zamanı Derneği koordinasyonunda dijital bir veri tabanı oluşturulması önerilmektedir. Bu veri tabanının; çalıştay çıktıları, raporlar ve politika notları, yerel–ulusal başvuru/koruma mekanizmalarına ilişkin güncel bilgi ve yönlendirme içerikleri, kurumlar arası yönlendirme ve hizmet haritalama verileri, iyi uygulama örnekleri ve çok dilli materyaller gibi kaynakları düzenli ve erişilebilir biçimde bir araya getirmesi hedeflenmektedir.

7. KADIN DAYANIŞMA MERKEZLERİ GÖNÜLLÜLERİNİN GÜÇLENDİRİLMESİ:

Kadın Danışma Merkezlerinde çalışanların, kadın bakış açısını ve feminist dayanışma ilkelerini esas alan bir hizmet anlayışını sürdürebilmeleri için düzenli süpervizyon desteği almalarının sağlanması önerilmektedir. Şiddetle karşılaşan kadınlarla çalışan personelin, ikincil travma, duygusal yük ve bakım emeğinin yarattığı yıpranma karşısında desteklenmesi; kadınların deneyimlerine duyarlı, güçlendirici ve yargılayıcı olmayan bir yaklaşımın korunması açısından kritik önemdedir. Bu sürecin, kadınların öznel deneyimlerini merkeze alan, etik ve hak temelli müdahale pratiklerini güçlendiren bir destek mekanizması olarak yapılandırılması hedeflenmektedir.

8. SIĞINAKLARIN İYİLEŞTİRİLMESİ:

Çalışmaya katılan belediyelere bağlı kadın sığınaklarının, yalnızca geçici barınma alanları değil; kadınların güvenli, onarıcı ve güçlendirici bir yaşam kurabildikleri **kadın yaşam alanları** haline getirilmesi amacıyla yerel politikaların geliştirilmesi önerilmektedir. Bu kapsamda, sığınaklardaki fiziksel koşulların, mahremiyet, güvenlik ve erişilebilirlik ilkeleri doğrultusunda iyileştirilmesi; kadınların ve çocukların psikososyal ihtiyaçlarını gözeten, kadın bakış açısını esas alan hizmet modellerinin hayata geçirilmesi hedeflenmektedir. Belediyelerin, sığınak hizmetlerini hak temelli ve kadınların öznel deneyimlerini merkeze alan bir yaklaşımla ele alması, şiddetten uzak bir yaşamın yeniden inşasına katkı sunacaktır.

BU ÇALIŞTAY HEINRICH BÖLL STIFTUNG DERNEĞİ TÜRKİYE
TEMSİLCİLİĞİ DESTEĞİ İLE GERÇEKLEŞTİRİLMİŞTİR.

■■■ HEINRICH BÖLL STIFTUNG
DERNEĞİ TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ

Kadın Zamani Derneği
Komeleya Dema Jinan
Women's Time Association